

Latvijas Antidopinga
birojs

PATIESS
SPORTS

PACIENTS SPORTISTS

Rīga, 2021

Pasaules Antidopinga kodeksa kontekstā veselības aprūpes speciālists ir viena no sportista atbalsta personām, kas ar atlētu strādā, kuru ārstē un kuram palīdz sporta sacīkšu norises vai sacensību gatavošanās laikā. Šis informatīvais materiāls "PACIENTS SPORTISTS" noderēs plaša profila specialitāšu ārstiem, farmaceitiem, fizioterapeitiem un ikvienam, kas palīdz sportistam sasniegt viņa mērķus un sniedz objektīvu informāciju, kā arī ieteikumus dopinga jautājumos. Izveidotais materiāls palīdzēs medicīnas speciālistam saprast arī viņa lomu godīga sporta aizsardzībā un apzināt ar antidopinga noteikumiem saskaņotu rīcību.

VISPIRMS, KAS IR DOPINGS?

Pasaules Antidopinga kodekss¹ (**Kodekss**) definē vārdu "dopings" kā vienu vai vairākus 2. panta 1.-11. punktā norādītos antidopinga noteikumu pārkāpumus.

1. Aizliegtas vielas klātbūtne sportista paraugā;

- ▶ Ja urīna vai asiņu paraugā tiek konstatēta aizliegto vielu klātbūtne, tas ir antidopinga noteikumu pārkāpums. Sportists ir atbildīgs par jebkuras aizliegtas vielas klātbūtni paraugos, kas ņemti no viņa ķermeņa.

2. Aizliegtas vielas vai aizliegtas metodes lietošana (vai lietošanas mēģinājums);

- ▶ Par to varētu liecināt sportista bioloģiskās pases dati.

3. Izvairīšanās no paraugu vākšanas, atteikšanās ierasties uz paraugu vākšanu;

- ▶ Slēpšanās no dopinga kontroliera vai atteikšanās ierasties uz parauga vākšanu bez pamatojuma pēc tam, kad ir saņemts atbilstošs paziņojums.

4. Informācijas nesniegšana par savu atrašanās vietu;

- ▶ Pārbaudāmo sportistu reģistrā (RTP) iekļauts sportists divpadsmit mēnešus ilgā laikposmā trīs reizes nebija pieejams dopinga kontrolei un/ vai nesniedza precīzu informāciju par savām atrašanās vietām.

5. Falsifikācija vai falsifikācijas mēģinājums kādā no dopinga kontroles posmiem;

- ▶ Traucēšana dopinga kontroles laikā, parauga bojāšana, nepatiesu ziņu sniegšana un jebkādas citas darbības, kas bojā paraugu, traucē dopinga kontroli un kavē lietas izskatīšanu.

6. Aizliegtas vielas vai metodes glabāšana;

- ▶ Ne sportista, ne sportista palīgpersonāla rīcībā nedrīkst būt vielas vai metodes, kas ir aizliegtas sportā, ja sportistam nav Terapeitiskās lietošanas atļauja vai nav medicīniska pamatojuma šo vielu lietošanai.

7. Aizliegtas vielas vai metodes izplatīšana (vai izplatīšanas mēģinājums);

- ▶ Jebkuras aizliegtas vielas vai metodes nelikumīga aprīte (transportēšana, tirdzniecība), ja sportistam nav Terapeitiskās lietošanas atļaujas vai nav medicīniska pamatojuma šo vielu lietošanai.

8. Aizliegtu vielu vai metožu pielietošana attiecībā uz citu personu;

- ▶ Aizliegtās vielas vai metodes ievadīšana (vai mēģinājums ievadīt) sportistam, ja nav izsniegta Terapeitiskās lietošanas atļauja².

9. Līdzdalība (vai līdzdalības mēģinājums);

- ▶ Palīdzība kādam lietot dopingu vai palīdzība slēpt dopinga lietošanu.

10. Aizliegta biedrošanās, kurā iesaistās sportists vai cita persona;

- ▶ Sportisti sporta jomas kontekstā nedrīkst biedroties (trenēties, saņemt padomus par uzturu vai kādiem citiem, pat medicīniskajiem, apsvērumiem) no personas, kas sodīta par antidopinga noteikumu pārkāpumu.

11. Citas personas atrunāšana no ziņošanas par antidopinga noteikumu pārkāpumiem, represijas šādas ziņošanas dēļ.

- ▶ Darbības ar mērķi draudēt citai personai vai mēģināt viņu iebiedēt, lai personu atrunātu no informācijas sniegšanas, kas ir saistīta ar iespējamu antidopinga noteikumu pārkāpumu.

Augstāk minētie 11 pārkāpumi sportā sabiedrībā tiek saukti par antidopinga noteikumu pārkāpumiem un Kodeksa izpratnē ir dopings.

¹ Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) izstrādātais Pasaules Antidopinga kodekss ir antidopinga sistēmas pamats, kurā ir izklāstīti noteikumi, kas sportistam, sporta organizācijām (nacionālas antidopinga organizācijas, Olimpiskās komitejas, sporta federācijas u. c.) ir jāievēro lietošanas atļaujas vai nav medicīniska pamatojuma šo vielu lietošanai.

² Veselības aprūpes speciālistam ir jāiebilst un jāatsakās ievadīt vai pieņemt jebkādas līdzekļus vai metodes, kas neatbilst medicīnas ētikai vai kas varētu kaitēt sportistam, kurš to lieto. Veselības aprūpes speciālista pienākums ir informēt sportistus arī par iespējamo veselības apdraudējumu.

Visi iepriekš minētie antidopinga noteikumu pārkāpumu gadījumi attiecas uz sportistiem. Savukārt, septiņi* no tiem attiecas arī uz sportistu atbalsta personālu.

* No 5 līdz 11

Sportisti ir atbildīgi par savu sniegumu sacensību laikā. Tādā pašā veidā sportisti ir atbildīgi par jebkuru vielu, kas ir atrasta viņu ķermenī.

- Nezināšana nav attaisnojums

KAS IR AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTS?

Saraksts, kas identificē sportā aizliegtās vielas un metodes. Tas ir viens no Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) starptautiskajiem standartiem, kas ir obligāti jāievēro visiem Kodeksa parakstītājiem (sporta federācijām, antidopinga organizācijām, Olimpiskajām komitejām u. c.), kas rīkojas saskaņā ar Kodeksu.

Aizliegto vielu un metožu saraksts (angliski Prohibited List) sastāv no vielām un metodēm, kas ir aizliegtas vienmēr (sacensību laikā un ārpus tām), vielām, kas ir aizliegtas tikai sacensību laikā, piemēram, glikokortikoīdiem, pretsāpju narkotiskajiem līdzekļiem, un vielām (betablokatoriem), kas aizliegtas tikai noteiktos sporta veidos, piemēram, loka šaušanā, golfā, niršanā, motosportā u. c

Aizliegto vielu un metožu saraksts

Vielas un metodes, kas ir aizliegtas vienmēr S0-S5, M1-M2-M3 (Sacensību laikā* un ārpus tā)

S0-S5,
M1-M2-M3

Vielas un metodes S6-S9, kas ir aizliegtas tikai sacensībās*

S6-S9

Bēta blokatori aizliegti tikai noteiktos sporta veidos P1

P1

* **Sacensību laiks** ir laika posms, kas sākas plkst. 23.59 dienā pirms sacensībām un ilgst līdz sacensību beigām un paraugu savākšanai.

SVARĪGI!

Sportisti ir atbildīgi par visām aizliegtajām vielām, kuras viņi lieto vai mēģina lietot, vai kas atrodamas viņu ķermenī, neatkarīgi no tā, kā viela tur nokļuvusi un vai sportistam bija nodoms.

Aktuālu jaunāko versiju Aizliegto vielu un metožu sarakstam var atrast Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā (<https://www.antidopings.gov.lv>) un WADA mājaslapā (<https://www.wada-ama.org>).

KĀ TIEK VEIDOTS AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTS?

Vielu iekļauj Aizliegto vielu un metožu sarakstā, ja tā atbilst vismaz diviem no trim iekļaušanas kritērijiem:

- ▶ Viela vai metode var uzlabot vai uzlabo sportisko sniegumu;
- ▶ Viela vai metode rada reālus vai potenciālus draudus sportista veselībai;
- ▶ Viela vai metode ir pretrunā Kodeksa ievadā aprakstītajam sportiskajam garam.

Viela vai metode var tikt iekļauta arī tad, ja tā maskē citu aizliegto vielu vai aizliegto metožu lietošanu, vai izmaina dopinga kontroles parauga integritāti.

Tādēļ, strādājot kopā ar sportistu vai personu, kura varētu tikt uzaicināta uz dopinga kontroli³, ir nepieciešams zināt atļautas "alternatīvas" un ārstēšanas iespējas.

Zemāk norādītie medikamenti ir tikai piemēri vielām, kuras WADA ir vai nav aizliegusi lietošanai sportā.

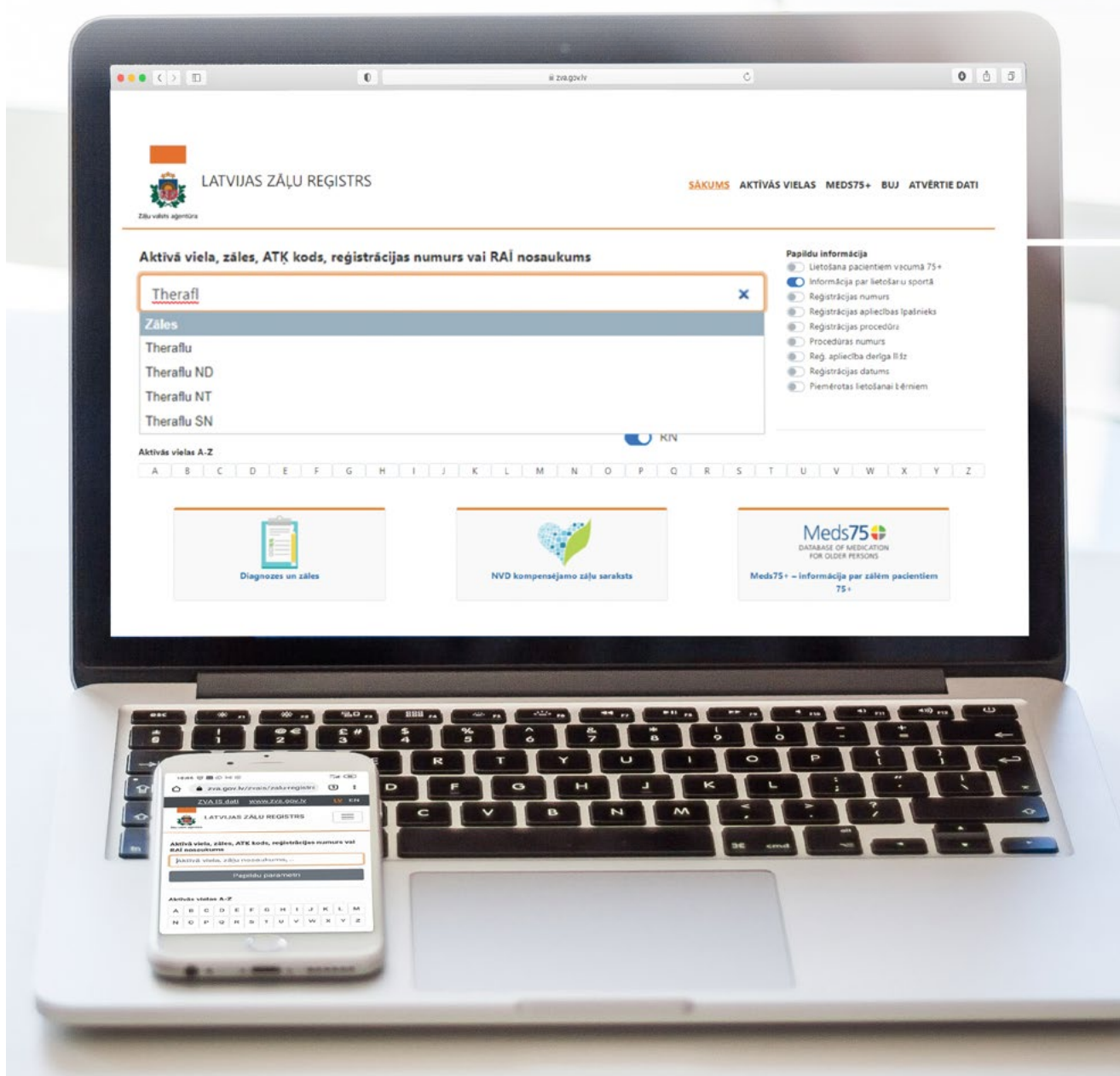
Alerģijas	Aizliegts	Adrenālīns, glikokortikoīdi
	Atļauts	Antihistamīni
Arteriālā hipertensija	Aizliegts	Diurētiķi, bēta-blokatori
	Atļauts	Kalcija kanālu blokatori, ACEI inhibitori, angiotenzīna-II receptoru blokatori
Astma	Aizliegts	Bēta-2 agonisti, sistēmiski lietojami glikokortikoīdi
	Atļauts	Salbutamols inhalācijās (līdz 1600 µg*), salmeterols (līdz 200 µg*), formoterols (līdz 54 µg*), vilanterols (līdz 25 µg*), inhalējami glikokortikoīdi
Cukura diabēts	Aizliegts	Insulīns
	Atļauts	Metformīns, sulfonilurīnviela, tiazolidinedioni, DPP-4 inhibitori, GLP-1 receptoru agonisti
Dažādas etioloģijas sāpes	Aizliegts	Narkotiskās vielas (morfīns un tam līdzīgas vielas), sistēmiski lietojami glikokortikoīdi
	Atļauts	Nesteroīdie pretiekaisuma līdzekļi, paracetamols
Sinusīts, rinosinusīts	Aizliegts	Pseidoefedrīns
	Atļauts	Ksilometazolīna, oksimetazolīna pilieni ^a
Saaukstēšanas un drudzis	Aizliegts	Efedrīns, pseidoefedrīns
	Atļauts	Nesteroīdie pretiekaisuma līdzekļi, paracetamols, antihistamīni

* 24 stundu laikā ^a tikai lokālai lietošanai

³ Latvijas normatīvie akti nosaka, ka uz dopinga kontroli var uzaicināt jebkuru fizisku personu, kura nodarbojas ar sportu un piedalās sporta pasākumos. Atlase var būt nejauša, balstīta uz noteiktiem kritērijiem vai mērķtiecīga.

KUR PĀRBAUDĪT ZĀLES, VAI TĀS SATUR SPORTĀ AIZLIEGTĀS VIELAS⁴?

Latvijas Zāļu reģistrs ļauj ikvienam meklēt medikamentus un sniedz informāciju, vai tajos ir sportā aizliegtas vielas. Daži medikamenti var saturēt vielas, kuras ir aizliegtas vienmēr, bet daži tādas, kas aizliegtas tikai sacensību laikā. Dažām vielām var būt noteikti kādi izņēmumi⁵, kas nozīmē, ka viela varētu tikt lietota, ievērojot noteiktos izņēmumus. Lai uzzinātu informāciju par lietošanu sportā, zāļu reģistrā nepieciešams **norādīt papildu meklēšanas parametrus "Informācija par lietošanu sportā"** un **atvērt pilnu medikamenta "kartiņu"**, lai uzzinātu visu zāļu reģistrā iekļauto informāciju par medikamentu.

⁴ Iekļautas Pasaules Antidopinga aģentūras (WADA) Aizliegto vielu un metožu sarakstā

⁵ Sportistiem var būt atļauts noteiktos ievadīšanas veidos uzņemt noteiktu devu vai devu noteiktā laika periodā, bet ārpus šīs devas vai laika perioda, kā arī, ievadot vielu citā veidā, tas ir aizliegts. Ir vielas, kuras aizliegts uzņemt noteiktā veidā, piemēram, glikokortikoidi.

Papildu informācija par šī medikamenta lietošanu sportā medikamenta kartiņā nav pieejama. N.B. Tas **nenozīmē**, ka **medikaments ir atļauts lietošanai sportā**. Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar Latvijas Antidopinga biroju.

The screenshot shows the Latvian Medicines Register (Zāļu reģistrs) website. The search term 'Theraflu' is entered in the search bar. The results table lists three entries for Theraflu, all marked as OTC (Over-the-Counter) and available in Latvia (Jā).

	Aktīvās vielas	Zāļu nosaukums	Zāļu forma	Stiprums/koncentrācija	ATK kods	Maks. cenu diapazons (€ ar PVN)	Informācija par lietošanu sportā
☒	OTC	Paracetamol, Phenylephrīni hydrochlorid, Gualifenesīn	Theraflu 500 mg/6.1 mg/100 mg cietās kapsulas	Kapsula, cietā	500 mg/6.1 mg/100 mg	N02BE51 Q 6.93	Nē
☒	OTC	Paracetamol, Pseudoephedrīni hydrochlorid, Dextromethorphanī hydrobromidum Q	Theraflu ND 1000 mg/60 mg/30 mg pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	1000 mg/60 mg/30 mg	N02BE51 Q 6.88-9.04 R05X Q	Jā
☒	OTC	Paracetamol, Pseudoephedrīni hydrochlorid, Chlorphenamīni maleas, Dextromethorphanī hydrobromidum Q	Theraflu NT pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	R05X Q N02BE51 Q	6.88-9.04	Jā

Apzīmējumi: – zāles ir pieejamas; **KZS** – zāles iekļautas NVD kompensējamo zāļu sarakstā (KZS) (informācijas avots – NVD)

N.B. Tas nenožīmē, ka medikaments ir atļauts lietošanai sportā.

Par šiem diviem medikamentiem ir pievienota informācija par lietošanu sportā. Ar to iepazīties ir iespējams, atverot medikamenta kartiņu. N.B. **Ja ir pievienota informācija par lietošanu sportā, tas nenozīmē, ka medikaments vienmēr un visos sporta veidos ir aizliegts.**

The screenshot shows the Latvian Medicines Register (Zāļu valsts aģentūra) website. The search results for 'Theraflu' are displayed in a table with the following columns: Aktīvās vielas, Zāļu nosaukums, Zāļu forma, Stiprums/koncentrācija, ATĶ kods, Maks. cenu diapazons (€ ar PVN), and Informācija par lietošanu sportā.

Aktīvās vielas	Zāļu nosaukums	Zāļu forma	Stiprums/koncentrācija	ATĶ kods	Maks. cenu diapazons (€ ar PVN)	Informācija par lietošanu sportā
OTC Paracetamol, Phenylephrīni hydrochloridum, Guafenesīnum	Theraflu 500 mg/6,1 mg/100 mg cietās kapsulas ☐ atzīmēt salīdzināšanai	Kapsula, cietā	500 mg/6,1 mg/100 mg	N02BE51 Q	6,93	Nē
OTC Paracetamol, Pseudoephedrīni hydrochloridum, Dextromethorphanī hydrobromidum	Theraflu ND 1000 mg/60 mg/30 mg pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai ☐ atzīmēt salīdzināšanai	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai	1000 mg/60 mg/30 mg	N02BE51 Q R05X Q	6,88–9,04	Jā
OTC Paracetamol, Pseudoephedrīni hydrochloridum, Chlorphenamīni maleāts, Dextromethorphanī hydrobromidum	Theraflu NT pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai ☐ atzīmēt salīdzināšanai	Pulveris iekšķīgi lietojama šķiduma pagatavošanai		R05X Q N02BE51 Q	6,88–9,04	Jā

Lejuplādēt atlasīto sarakstu ar 5 zālēm – ZIP arhīvs ar zāļu sarakstu CSV, JSON un XML formātā. Skatīt saraksta lauku aprakstu.

Apzīmējumi
 – zāles ir pieejamas
 – zāles iekļautas NVD kompensējamo zāļu sarakstā (KZS) (informācijas avots – NVD)

N.B. Tas nenozīmē, ka medikaments vienmēr un visos sporta veidos ir aizliegts.

Atverot vienu no iepriekšējā piemēra vielas medikamenta kartiņu, redzams, ka **medikaments ir aizliegts sacensību laikā, bet atļauts ārpus sacensībām**, kā arī redzams, kurai aizliegto vielu un metožu saraksta klasēm aizliegtā viela (šajā gadījumā pseidoefedrīns) pieder, kā arī cita papildu informācija (ja tāda ir pievienota).

LATVIJAS ZĀĻU REGISTRIS SĀKUMS AKTĪVĀS VIELAS MEDS75+ BUJ ATVĒRTIE DATI

Paracetamol, Pseudoephedrini hydrochloridum, Dextromethorphan hydrobromidum Atgriezties pie saraksta

Meldēt zāles ar vienādu aktīvo vielu Q

Zāļu nosaukums	Theraflu ND 1000 mg/60 mg/30 mg pulveris iekšķīgi lietojama šķīduma pagatavošanai									
Zāļu forma	Pulveris iekšķīgi lietojama šķīduma pagatavošanai									
Stiprums/koncentrācija	1000 mg/60 mg/30 mg									
Informācija no RAĪ par zāļu piegādes pārtraukumiem	Nav sniegta informācija par piegādes pārtraukumu									
Zāļu pieejamība	<table border="1"><thead><tr><th>Produkta numurs</th><th>Skaits iepakojumā</th><th>Stāvoklis lieltirgotavās</th></tr></thead><tbody><tr><td>98-0868-01</td><td>N6</td><td>✓ Ir pieejamas</td></tr><tr><td>98-0868-02</td><td>N10</td><td>✓ Ir pieejamas</td></tr></tbody></table>	Produkta numurs	Skaits iepakojumā	Stāvoklis lieltirgotavās	98-0868-01	N6	✓ Ir pieejamas	98-0868-02	N10	✓ Ir pieejamas
Produkta numurs	Skaits iepakojumā	Stāvoklis lieltirgotavās								
98-0868-01	N6	✓ Ir pieejamas								
98-0868-02	N10	✓ Ir pieejamas								
Izsniegšanas kārtība	OIC Bez receptes									
Lietošanas instrukcija	20-08-2020									
Zāļu apraksts	20-08-2020									
ATĶ kods	N02BES1 Q – Pretsāpju līdzekļi R05X Q – Pretklepus un pretsaaukstēšanās līdzekļi									

Informācija par lietošanu sportā Svarīga informācija

Ārpus sacensībām: **Atļauts** | Sacensību laikā: **Aizliegts**

Piezīmes par lietošanu: Pseidoefedrīns ir aizliegts, ja tā koncentrācija urīnā pārsniedz 150 mikrogramus 1 mililitrā
Aizliegto vielu un metožu saraksta klase: S6

Aizliegts sacensību laikā

Atļauts ārpus sacensībām

Šādi izskatās medikamenta kartiņa **medikamentam, kurš ir aizliegts gan sacensību laikā, gan ārpus tām** (šajā gadījumā insulīns).

LATVIJAS ZĀĻU REĢISTRS SĀKUMS AKTIVAS VIELAS MEDS75+ BUJ ATVERTIE DATI

Insulinum glarginum Atgriezties pie saraksta

Meklēt zāles ar vienādu aktīvo vielu Q

Zāļu nosaukums	Lantus						
Zāļu forma	Šķidrums injekcijām						
Stiprums/koncentrācija	100 V/ml						
Informācija no RAJ par zāļu piegādes pārtraukumiem	Nav sniegta informācija par piegādes pārtraukumu						
Zāļu pieejamība	<table><thead><tr><th>Produkta numurs</th><th>Skaits iepakojuma</th><th>Stāvoklis lieltirgotavas</th></tr></thead><tbody><tr><td>EU/1/00/134/006 KZS</td><td>N5</td><td>Ir pieejamas</td></tr></tbody></table>	Produkta numurs	Skaits iepakojuma	Stāvoklis lieltirgotavas	EU/1/00/134/006 KZS	N5	Ir pieejamas
Produkta numurs	Skaits iepakojuma	Stāvoklis lieltirgotavas					
EU/1/00/134/006 KZS	N5	Ir pieejamas					
Izsniegšanas kārtība	Rx Receptu zāles (Pr.) KZS NVD kompensējamās zāles Eiropas Zāļu aģentūras apstiprinātais zāļu apraksts, lietošanas instrukcija un marķējuma teksts ir pieejams Eiropas Zāļu aģentūras tīmekļa vietnē L						
ATĶ kods	A10AE04 Q – Zāles diabēta ārstēšanai						

Informācija par lietošanu sportā Svarīga informācija

Ārpus sacensībām	Sacensību laikā
Aizliegts	Aizliegts

Aizliegto vielu un metožu saraksta klase: S4

Aizliegts sacensību laikā

Aizliegts ārpus sacensībām

LATVIJAS ZĀĻU REGISTRIS

SAKUMS AKTĪVĀS VIELAS MEDS75+ BUJ ATVERTIE DATI

Paracetamolom, Phenylephrini hydrochloridum, Guaifenesinum

Meklēt zāles ar vienādu aktīvo vielu Q Atgriezties pie saraksta

Zāļu nosaukums	Theraflu 500 mg/6.1 mg/100 mg cietās kapsulas						
Zāļu forma	Kapsula, cietā						
Stiprums/koncentrācija	500 mg/6.1 mg/100 mg						
Informācija no RAĪ par zāļu piegādes pārtraukumiem	Nav sniegta informācija par piegādes pārtraukumu						
Zāļu pieejamība	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Produkta numurs</th> <th>Skaitis Iepakojumā</th> <th>Stāvoklis Ielietgotavās</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>16-0073-02</td> <td>N16</td> <td>☒ Ir pieejamas</td> </tr> </tbody> </table>	Produkta numurs	Skaitis Iepakojumā	Stāvoklis Ielietgotavās	16-0073-02	N16	☒ Ir pieejamas
Produkta numurs	Skaitis Iepakojumā	Stāvoklis Ielietgotavās					
16-0073-02	N16	☒ Ir pieejamas					
Izsniegšanas kārtība	OTC Bez receptes						
Lietošanas instrukcija	11-05-2021						
Zāļu apraksts	21-01-2021						
ATK kods	N02BE51 Q – Pretsāpju līdzekļi						

Zāļu iepakojumi (2)

Rādīt tikai iepakojumus, kam paziņota cena (1)

Rādīt tikai ielietgotavās pieejamos iepakojumus (1)

Zāļu pieejamība	Ielietgotavas	Skaitis Iepakojumā, primārā Iepakojuma deva	Primārais Iepakojums	Maksimāli pieļaujamā aptiekas cena (€ ar PVN)	Produkta numurs	Marķējums
☒ Ir pieejamas (1629 iepakojumi)	Baltfarm "Vita-Farm", Magnum Medical, Tamro, Recipe Plus, Olainfarm, Euroaptieka, Oribalt Rīga, Jelgavfarm	N16 (1 UD)	PVH/AI/papīra blisteris	6.93	16-0073-02	Marķējuma teksts 20.12.2018.

SALĪDZINĀJUMAM: medikamenta kartiņa medikamentam, kuram nav pievienota informācija par lietošanu sportā. **Atgādinām – ja papildu informācija nav pievienota un ir šaubas par medikamenta lietošanu, aicinām sazināties ar Latvijas Antidopinga biroju.**

Papildu informācija par šī medikamenta lietošanu sportā medikamenta kartiņā nav pieejama. **N.B. Tas nenozīmē, ka medikaments ir atļauts lietošanai sportā. Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar Latvijas Antidopinga biroju.**

Sportistiem jāmeklē palīdzība pie medicīnas speciālista, ja viņi nav pārliecināti vai droši par jebkuru zāļu vai metožu lietošanu!

Veselības aprūpes speciālistam būtu vēlams zināt, kur pārbaudīt Latvijā iegādātas zāles un ko nozīmē meklēšanas rezultāti!

Par zālēm, kas ir iegādātas ārpus Latvijas vai nav registrētas Latvijā, informāciju var meklēt **Global Dro** (<https://globaldro.com>) vai **WADA** mājaslapā (<https://www.wada-ama.org>) meklēšanas sadaļā – Substances & Methods.

SVARĪGI!

Ja viela, kas aizliegta tikai sacensību periodā, tiek lietota ārpus sacensībām, tā joprojām var atrasties sportista ķermenī un tikt konstatēta dopinga kontroles paraugā.

KĀ RĪKOTIES, JA SPORTISTAM IR NEPIECIEŠAMS LIETOT VIELU, KAS IR IEKĻAUTA AIZLIEGTO VIELU UN METOŽU SARAKSTĀ?

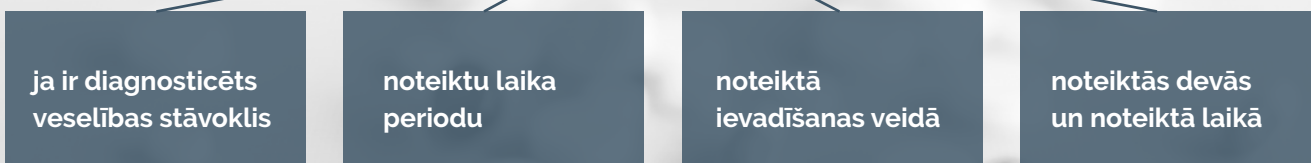
Sportists, kuram pamatotu medicīnisku apsvērumu dēļ ir jālieto medikamenti, kas satur aizliegtu vielu, vai jāizmanto aizliegta medikamentu ievadīšanas metode, to var darīt.

BET ir savlaicīgi jāpiesakās Terapeitiskās lietošanas atļaujai TLA (piemēram, hronisko saslimšanu gadījumā) vai jāpiesakās TLA ar atpakaļejošu datumu⁶, kad ārkārtas ārstēšanai var būt nepieciešama atpakaļejoša TLA (piemēram, akūtu vai dzīvībai bīstamu stāvokļu gadījumos, ja tika izmantotas zāles vai metodes, kas aizliegtas sportā).

Retrospektīvas TLA piemēri (kad akūtai ārstēšanai var būt nepieciešama atpakaļejoša TLA)	plazmas tilpuma palielinātāji vai intravenozi šķidrums smaga asins zuduma gadījumā (piemēram, intravenozi ievadīts albumīns, dekstrāns, hidroksietilciete un mannīts)
	šķidrums intravenozai rehidratācijai akūta gastro-enterīta gadījumā
	perorāls prednizolons* astmas saasinājuma gadījumā
	injicējami glikokortikoīdi* un adrenalīns anafilakses gadījumā
	spēcīgi opiāti*, piemēram, morfīns akūtām sāpēm

Atbilstoši noteiktiem nosacījumiem un īpašiem kritērijiem (tostarp, ja nav piemērotu alternatīvu) sportistam var tikt piešķirta TLA.

TLA atļauja ļauj sportistiem lietot zāles, kas satur aizliegtu vielu:

⁶ Retrospektīva TLA

*Lai gan daži no tiem ir aizliegti tikai sacensībās (piemēram, glikokortikoīdi, morfīns), sportistam un ārstam ieteicams pilnībā dokumentēt iejaukšanos un saglabāt visu medicīnisko informāciju.

PIESAKOTIES TLA, NEPIECIEŠAMS:

Gan sportistam, gan sportista ārstam aizpildīt pieteikuma anketu (pieejama Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā)

Izmeklējumu rezultāti, kā arī rezultātu interpretācija, ko veicis ārsts

Izrakstītās zāles un deva, lietošanas biežums un veids

Ja konkrētā situācija pieprasa:

- ▶ Analīžu rezultāti
- ▶ Attēldiagnostikas vai citu izmeklējumu rezultāti

Slimības vēsture: simptomi, slimības gaita, izmantotā ārstēšana (ja attiecas uz konkrēto gadījumu)

Diagnoze, kas noteikta, balstoties uz starptautiski apstiprinātiem kritērijiem

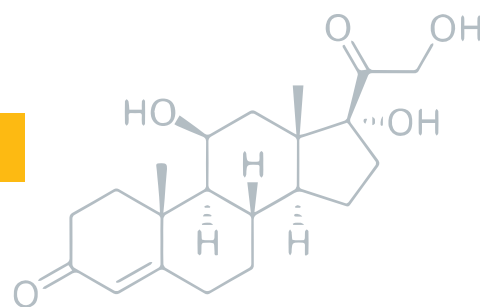
Informācija par turpmāku sportista ārsta uzraudzību

Pasaules Antidopinga kodekss nosaka, ka **SPORTISTA VESELĪBA IR SVARĪGA!**

N.B. Starptautiska līmeņa sportists piesakās sava sporta veida starptautiskajā federācijā, bet zemāka līmeņa sportists piesakās savā nacionālajā antidopinga organizācijā (Latvijā – Latvijas Antidopinga birojs)

GLIKOKORTIKOĪDU INJEKCIJAS

Izmaiņas ar 2022. gada 1. janvāri

Ar 2022. gadu sacensību laikā būs aizliegti visi injicējamie glikokortikoīdu ievadīšanas veidi. Injicējamu ievadīšanas veidu piemēri ir: intravenoza, intramuskulāra, periartikulāra, intraartikulāra, peritendīna, intratendīna, epidurāla, intratekāla, intrabursāla, intralesionāla (piemēram, intrakeloidāla), intradermāla un subkutāna.

Citi lietošanas veidi (ieskaitot ieelpojamus un lokālus: zobu-intrakanāli, dermāli (uz ādas ziedēs vai krēmos), intranazāli, oftalmoloģiski un perianāli) **nav aizliegti, ja tos lieto ražotāja atļautajās devās un terapeitiskās indikācijās.**

Sportistiem un medicīnas speciālistiem ļoti ieteicams ievērot minimālos izvadīšanas periodus, kas izteikti no ievadīšanas brīža līdz sacensību perioda sākumam⁷. Šie izvadīšanas periodi ir balstīti uz šo zāļu lietošanu saskaņā ar ražotāja maksimāli atļautajām devām⁸.

Ievadīšanas veids	Glikokortikoīds	Izvadīšanas laiks* (washout period)
Perorāls	Visi glikokortikoīdi	3 dienas
	Izņemot triamcinolona acetonīdu	30 dienas
Intramuskulārs	Betamezons, deksametazons, metilprednizolons	5 dienas
	Prednizolons, prednizons	10 dienas
	Triamcinolona acetonīds	60 dienas
Lokālas injekcijas (tostarp periartikulāri, intraartikulāri, peritendinozi un intratendinozi)	Visi glikokortikoīdi	3 dienas
	Izņemot triamcinolona acetonīdu, prednizolonu prednizonu	10 dienas

Pasaules Antidopinga aģentūras sniegtā informācija

* **Izvadīšanas laiks** - ir cik ilgā laikā kāda viela, šajā gadījumā injekcijas veidā ievadīts glikokortikoīds, iziet no organisma un tādējādi samazina risku, ka tā tiks atklāts sportista paraugā sacensību laikā veiktajā dopinga kontrolē.

⁷ Skatīt sacensību laika definīciju 5 lpp.

⁸ Papildinformāciju skatiet Pasaules Antidopinga aģentūras mājaslapā publikācijā par galveno izmaiņu kopsavilkumu un skaidrojumu (https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2022list_explanatory_note_final_en.pdf), kā arī publikācija par glikokortikoīdu detektēšanu sportistiem (<https://bjsm.bmj.com/content/bjsports/early/2021/04/19/bjsports-2020-103512.full.pdf>)

SVARĪGI!

Ja ir pamatota medicīniska nepieciešamība lietot glikokortikoīdu, sportistam jāpiesakās terapeitiskās lietošanas atļaujai (TLA).

Atcerieties! Saskaņā ar Starptautiskā TLA standarta 4.1.e pantu sportists var pieteikties TLA saņemšanai ar atpakaļejošu spēku, ja sportists terapeitisku iemeslu dēļ ir lietojis aizliegto vielu, kas ir aizliegta tikai sacensību laikā. Ja pēc paraugu ņemšanas ir nepieciešams pieteikums retrospektīvai TLA, sportistiem ir ļoti ieteicams sagatavot medicīnisko dokumentāciju un būt gataviem pierādīt, ka ir izpildās visi TLA saņemšanas nosacījumi ⁹.

Ko darīt, ja...?

...sportistiem sacensību laikā nepieciešama glikokortikoīdu injekcija?

▶ Ja sportistiem sacensību laikā nepieciešama glikokortikoīdu injekcija, lai ārstētu diagnostētū veselības stāvokli, **tad jāpiesakās retrospektīvai TLA.**

▶ Lai iegūtu plašāku informāciju par to, kā un kad pieteikties, sportistiem un sportistu atbalsta personālam jāsaazinās ar savu Nacionālo antidopinga organizāciju (NADO), Starptautisko sporta federāciju vai lielo sacensību organizāciju, piem., Olimpisko spēļu laikā.

...sportistiem nepieciešama glikokortikoīdu injekcija tieši pirms sacensību perioda?

▶ Dažos gadījumos **TLA var būt nepieciešama** pat tad, ja glikokortikoīdu injekcija tika veikta ārpus sacensību periodā.

▶ Glikokortikoīdu injekcijas laiks ir svarīgs, lai sportists būtu informēts, īpaši, ja injekcija tiek veikta tā sauktajā "izvadīšanas periodā".

...sportists ārpus sacensībām saņem injekciju, bet sacensībās tests ir pozitīvs?

▶ Ja sportists ārpus sacensībām saņem glikokortikoīdu injekciju un tiek pārbaudīts sacensību laikā, viņam ir **atļauts pieteikties retrospektīvai TLA.** Tādēļ sportistiem un viņu medicīnas personālam ir jāsaņem medicīniskā dokumentācija/pierādījumi, lai pamatotu glikokortikoīdu injekciju gadījumu.

SVARĪGI!

Ja TLA netiek apstiprināta, sportistam var draudēt antidopinga noteikumu pārkāpums (ADRV).

⁹ Pasaules Antidopinga kodekss, Terapeitiskās lietošanas atļaujas Starptautiskais standarts, 4. panta 2. punkta nosacījumi.

UZMANĪGI – UZTURA BAGĀTINĀTĀJI!

Uztura bagātinātāju (UB) lietošana rada lielas bažas, ieteicama ārkārtīga piesardzība attiecībā uz UB lietošanu.

- ▶ UB var saturēt sastāvdaļas, kas nav norādītas uz etiķetes.
- ▶ Daudzās valstīs UB ražošanā un marķēšanā netiek ievēroti stingri noteikumi.
- ▶ Tie varētu būt piesārņoti, apzināti vai netīši saturēt vielu vai vairākas vielas, kas nav norādītas uz etiķetes un ir iekļautas Aizliegto vielu un metožu sarakstā, piemēram, anaboliskie līdzekļi, stimulatori, diurētiskie līdzekļi u. c.

Ievērojams skaits pozitīvu testu ir saistīti ar UB lietošanu.

Informējiet sportistu par UB lietošanu!

- ▶ Novērtējiet UB lietošanas nepieciešamību, iespējamo ieguvumu un risku attiecību, pastāstiet to sportistam.
- ▶ Ja nepieciešams, iesakiet lietot tikai Pārtikas un veterinārā dienesta reģistrā iekļautos UB.
- ▶ Piesārņota vai slikti marķēta UB lietošana nav attaisnojums pārkāpumam, līdz ar to sportists varētu tikt apsūdzēts antidopinga noteikumu pārkāpumā.
- ▶ UB, kas nav padziļināti pārbaudīti, palielina nejaušas dopinga lietošanas risku.
- ▶ Pirms UB lietošanas sportistiem jāveic to rūpīga izpēte.

SVARĪGI!

Sportists ir atbildīgs par visām vielām, ko viņš lieto un kas ir atrodamas viņa ķermenī*!

* Pasaules Antidopinga kodekss to nosauc par stingras atbildības principu

ATGĀDINIET, ka sportistam jāzina, ko un kāpēc viņš lieto!

KODEKSA 21. PANTS NOSAKA SPORTISTU PALĪGPERSONĀLA FUNKCIJAS UN PIENĀKUMUS, KAS IETVER:

Zināt un ievērot antidopinga noteikumus, it sevišķi tos, kas attiecas uz sportistu palīgpersonālu vai sportistiem.

Sadarboties un palīdzēt sportistam dopinga kontroles laikā.

Ietekmēt sportista uzskatus un uzvedību, lai sekmētu tādu attieksmi, kas vērsta pret dopinga lietošanu.

Neklusēt par antidopinga noteikumu pārkāpumiem, informējot par tiem antidopinga organizāciju vai starptautisko sporta veida federāciju.

Sadarboties antidopinga noteikumu pārkāpumu izmeklēšanā.

Bez pamatotas medicīniskās nepieciešamības neizmantojot un neglabāt sportā aizliegtās vielas un metodes.

Latvijas Antidopings biroja kontaktinformācija:

Mazā Klijāņu iela 5, Rīga, Latvija, LV-1012

tālruni: +371 67226164, +371 27839800

e-pasts: antidopings@antidopings.gov.lv

web: www.antidopings.gov.lv

Facebook: [@Antidopings.gov.lv](https://www.facebook.com/Antidopings.gov.lv)